

КИБАЛЬНИК Л. О.

к. е. н., доцент, докторант

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІЧНУ НЕРІВНІСТЬ
У ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ**

Стаття присвячена проблемам глобальної економічної нерівності у сучасному гео економічному просторі. Виокремлено основні фактори, що впливають на диференціацію країн за рівнем доходів: функціональна неграмотність; безробіття; витрати на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи; кількість науковців, що припадає на тисячу зайнятих. Обґрунтовано, що найбільш вагомими чинниками цих процесів є частка бюджетів НДДКР у сукупному ВВП та функціональна неграмотність. На основі застосування регресійно-кореляційного аналізу доведено, що на початку XXI ст. відбувається інтенсифікація впливу зазначених факторів на розшарування доходів населення майже у всіх категоріях країн. Визначено, що глобалізація посилює існуючі тенденції в динаміці економічної нерівності між країнами, а міжнародна міграція факторів виробництва здійснює суперечливий вплив на таку диференціацію.

Ключові слова: глобальна економічна нерівність, гео економічний простір, індекс Джині, функціональна неграмотність, безробіття, витрати на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи.

КИБАЛЬНИК Л. А.

к. э. н., доцент, докторант

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

**ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ГЛОБАЛЬНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ НЕРАВЕНСТВО
В ГЕОЭКОНОМИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ**

Статья посвящена проблемам глобального экономического неравенства в современном геоэкономическом пространстве. Выделены основные факторы, влияющие на дифференциацию стран по уровню доходов, такие как функциональная неграмотность, безработица, расходы на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы, количество ученых, которое приходится на тысячу занятых. Обосновано, что наиболее весомыми факторами этих процессов являются доля бюджетов НИОКР в совокупном ВВП и функциональная неграмотность. На основе применения регрессионно-корреляционного анализа доказано, что в начале XXI в. происходит интенсификация влияния указанных факторов на расслоение доходов населения почти во всех категориях стран. Определено, что глобализация усиливает существующие тенденции в динамике экономического неравенства между странами, а международная миграция факторов производства осуществляет противоречивое влияние на такую дифференциацию.

Ключевые слова: глобальное экономическое неравенство, геоэкономическое пространство, индекс Джини, функциональная неграмотность, безработица, расходы на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы.

KIBALNIK L. O.

candidate of economical sciences, associate professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**INFLUENCE FACTORS ON GLOBAL ECONOMIC INEQUALITY
IN GEO-ECONOMIC SPACE**

The article focuses on the problems of global economic inequality in contemporary geo-economic space. The author outlines such main factors influencing the level of income differentiation as: functional illiteracy, unemployment, research and development work costs, the number of scientists per one thousand employees. It is proved that the share of research and development work budget in total GDP as well as and functional illiteracy are the most significant factors in these processes. Regression-correlation analysis has given evidence to it that in the early twenty-first century there takes place an intensification of the impact of these factors on the separation of incomes in almost all categories of countries. It is stated that globalization exacerbates the existing trends in the dynamics of economic inequality between countries, and international migration of production factors has a mixed effect on such differentiation.

Keywords: global economic inequality, geo-economic space, Gini index, functional illiteracy, unemployment research and development work costs.

Постановка проблеми. Проблеми економічної нерівності у сучасному геоekonomічному просторі тісно пов'язані з процесами глобалізації. Нині у світовій економічній думці співіснують дві протилежні точки зору на глобалізацію як фактор збалансованого розвитку геоekonomіки. Згідно з першою, глобалізація сприяє збагаченню економічно розвинених країн. Менш розвинені держави залишаються у програші, оскільки країни «першого ешелону» використовують їхні економічні ресурси та ринки. Це спричиняє консервацію відсталого економічної структури останніх, а також зниження темпів економічного зростання. Як наслідок – посилення нерівності між країнами світу. Прихильники другої точки зору вважають, що збільшення міжнародного обміну є вигідним для країн, що розвиваються, оскільки сприяє пришвидшенню їхнього наздоганяючого розвитку. Вони отримують доступ до капіталу і технологій розвинених країн. Як наслідок, економічна нерівність між країнами світу скорочується, а розвиток геоekonomіки набуває більш збалансованого характеру. Від ступеня впливу глобалізації на економічний розвиток країн світу багато в чому залежить їхнє місце і роль у переформатуванні геоekonomічного простору на початку ХХІ ст., а також вибір домінуючого напрямку економічної політики (лібералізації, протекціонізму). Таким чином, визначення пріоритетних факторів впливу на економічну нерівність та особливостей її сучасного прояву в геоekonomічному просторі є надзвичайно актуальним дослідницьким завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення різних аспектів геоekonomіки присвячено праці таких вчених: В. Дергачов, К. Жан, Е. Кочетов, Е. Лутвак, О. Неклесса, П. Савона, А. Філіпенко, Ю. Яковець та ін. [1–9]. Ці дослідження, в першу чергу, стосуються визначення суті, структури та основних методологічних підходів аналізу такого системного утворення, як геоekonomіка. Глобальна економічна нерівність, її окремі аспекти, структурні складники, динаміка показників, регіональні та країнові особливості розкриті у працях Н. Бердсолла, Ф. Броделя, І. Валерстайна, Е. Гіденса, В. Іноземцева, Е. Лутвака, Е. Тофлера, С. Фішера, Ф. Фукуями, Ю. Шишкова та ін. [10–19]. Водночас в сучасній науковій літературі недостатньо дослідженими залишаються геоekonomічні аспекти глобальної економічної нерівності та тенденції у зміні факторів впливу на відповідну диференціацію.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення вектора трансформації сутності та складників глобальної економічної нерівності на основі аналізу сучасних факторів впливу на поглиблення економічної диференціації в геоekonomічному просторі.

Виклад основного матеріалу. Класична економічна наука в процесі визначення економічної нерівності країн світу, в першу чергу, використовує такий показник, як індекс Джині. Він ілюструє ступінь розшарування суспільства певної країни або регіону по відношенню до якої-небудь досліджуваної ознаки, найчастіше – рівня річного доходу. Отже, коефіцієнт Джині характеризує диференціацію грошових доходів населення у вигляді ступеня відхилення фактичного розподілу доходів від абсолютно рівного їх розподілу між жителями країни. Перевагами коефіцієнта Джині є те, що він дозволяє порівнювати розподіл ознаки в сукупностях з різним числом одиниць (зокрема, регіони з різною чисельністю населення); доповнює та уточнює дані про ВВП і середньодушовий дохід; використовується для порівняння розподілу доходу між різними сукупностями (різними країнами тощо); не залежить від масштабу економіки країн, що порівнюються; може бути використаний для порівняння розподілу доходу за різними групами населення; дозволяє відстежувати динаміку нерівномірності розподілу доходу в сукупності на різних етапах.

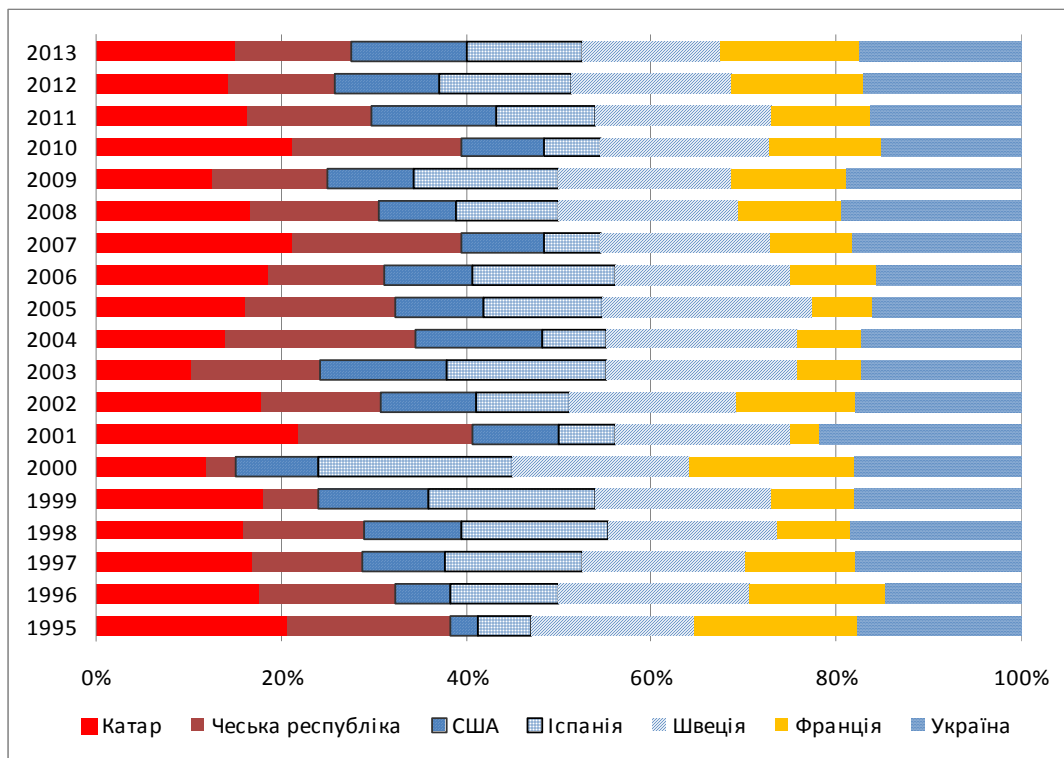
Проте, аналізуючи структурні зрушення в динаміці глобальної економічної нерівності, слід підкреслити, що зазначені переваги нівелюються недоліками цього інструменту, зокрема досить часто коефіцієнт Джині наводиться без опису угруповання сукупності, відсутня інформація: на які ж саме квантілі поділена сукупність (чим на більшу кількість груп поділена одна й та ж сукупність, тим вище для неї значення коефіцієнта Джині); цей

коефіцієнт не враховує джерело доходу (праця, власність тощо) та доходи, що виплачуються не у грошовій формі, і т. п.

Водночас існують відмінності в методах збору статистичних даних для обчислення коефіцієнта Джині, котрі призводять до ускладнень (або навіть неможливості) зіставлення отриманих коефіцієнтів. Так, показник, що його було надано банком "Credit Suisse" у звіті «Global Wealth Report» не враховує неофіційні доходи, а саме: ухилення від оподаткування та корупцію. Також недостовірною є інформація щодо вартості житла в Росії. Вона в кілька разів вище, ніж цифра, що вказана в «Global Wealth Report» тощо [20]. Вищезазначене свідчить про необхідність переглянути сутність та складники глобальної економічної нерівності.

На нашу думку, одним з показників, що його можна розглядати як складник економічної нерівності, котрий останніми роками досить вагомо впливає на розвиток країн світу, є функціональна неграмотність. За визначенням ЮНЕСКО, цей термін застосовний до будь-якої особи, що значною мірою втратила навички читання та письма, і не здатної до сприйняття короткого і нескладного тексту, що має відношення до повсякденного життя.

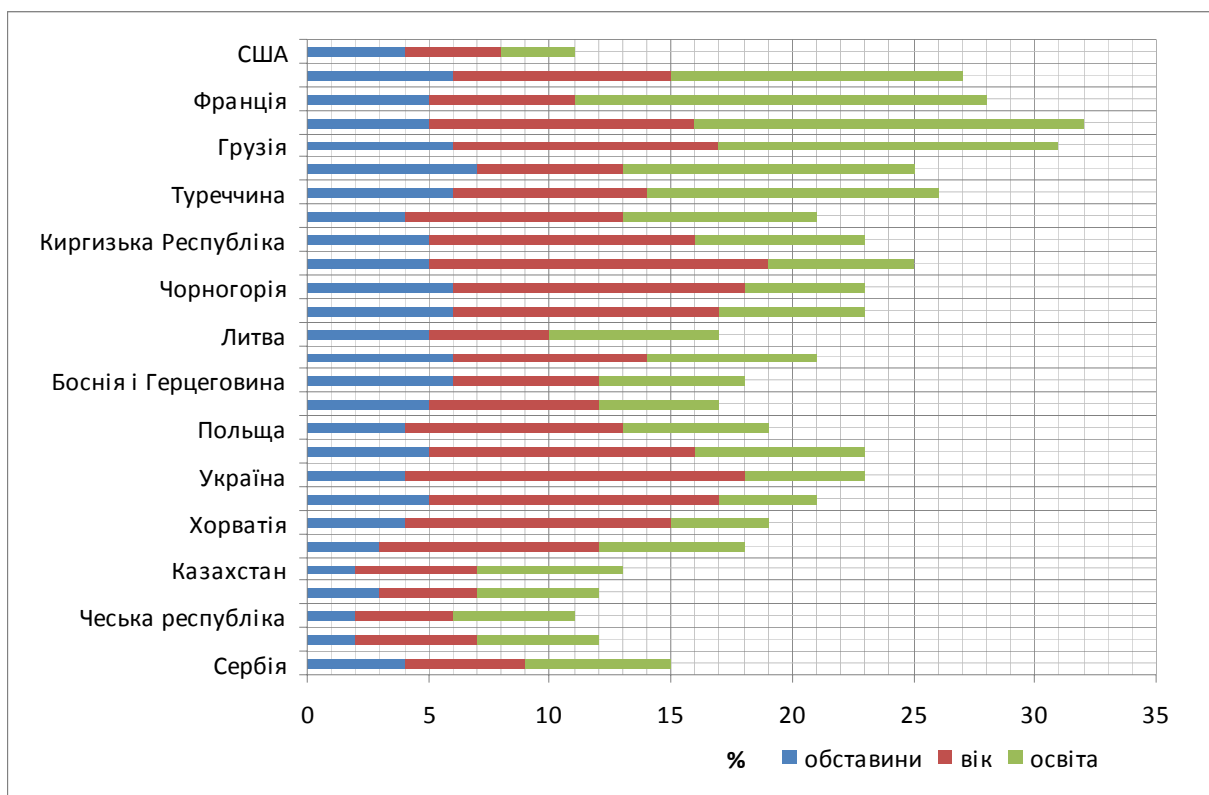
Оскільки особливостями сучасного постіндустріального суспільства є інформатизація, розвиток високих технологій і ускладнення мережі соціального життя, то конкурентоспроможність розвинених держав, їх участь у міжнародному поділі праці та світовому ринку суттєво залежать від рівня освіти працівників, їхнього вміння та здібностей до постійного підвищення кваліфікації. До кінця століття мільйони видів робіт включатимуть лазерну технологію і робототехніку. Це можуть бути такі галузі, як охорона здоров'я, енергетика, харчова промисловість, ремонтні роботи, будівництво, наука, освіта, військова промисловість, промислове устаткування тощо. Ставлення до рівня розвитку читацької культури особистості, а також до процесу читацької діяльності сьогодні змінилося і набуває для суспільства першочергового значення. Для обґрунтування складників економічної нерівності, на нашу думку, слід порівняти показник функціональної неграмотності як провідних країн світу, так і країн, що розвиваються. Динаміка розподілу цього показника для окремих країн з різних груп за період 1995–2013 рр. представлена на рисунку 1.

Рис. 1. Динаміка розподілу показника функціональної неграмотності за період 1995–2013 рр. (розроблено автором за даними [21])

Аналіз даних свідчить про зменшення частки цього показника для країн, що розвиваються (Катар), та незначного збільшення в деяких економічно розвинутих країнах (Іспанія, США). Так, наприклад, за останніми дослідженнями, у Франції та США близько 40 % дітей шкільного віку мають труднощі з розумінням найпростіших літературних текстів. Слід підкреслити, що рівень економічного зростання в розвинутих країнах, як не парадоксально, підтримується за рахунок міграційних процесів з країн третього світу. Вищезазначене підтверджується динамікою розподілу показника функціональної неграмотності. Україна за цим показником займає непогані позиції, а по відношенню до США – навіть дещо кращі. Тому, на нашу думку, економічна нерівність, що виявляється за рахунок фінансових показників, формується насамперед з акумуляції інтелектуального капіталу.

Наступним структурним елементом глобальної економічної нерівності, що впливає на всі категорії країн, є безробіття та його чинники. Цей фактор спричиняє зниження як національного доходу країни, так і особистих доходів громадян. Динаміка розподілу показника безробіття за 2012 р. у деяких країнах світу представлена на рисунку 2.

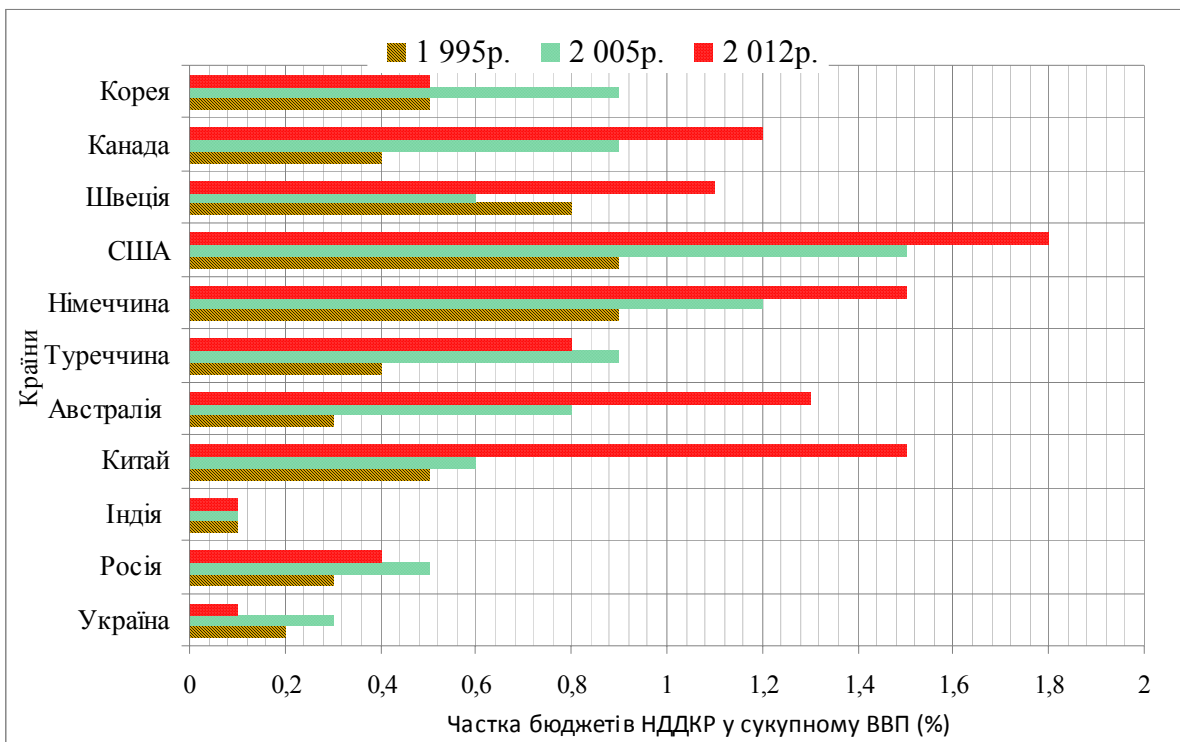
Рис. 2. Динаміка розподілу показника безробіття за період в 2012 р. в деяких країнах світу (розроблено автором за даними [21])

Проблеми безробіття в розвинених країнах і державах зі слабкою економікою мають свою специфіку. Для першої групи країн характерним є його структурний характер: люди не можуть знайти роботу, відповідну їхній професії, кваліфікації та їх вимогам за рівнем оплати праці. Досить високий рівень допомоги з безробіття дозволяє безробітним відмовлятися від важкої і брудної праці. Ці вакансії нерідко заповнюють іммігранти. Масштаби безробіття в країнах, що розвиваються, не повністю відбиваються статистикою. Для цих країн характерна неповна або тимчасова зайнятість і величезні масштаби прихованого безробіття в результаті аграрного перенаселення. Ця проблема пов'язана з вичерпанням екстенсивних джерел зростання в сільському господарстві і низьким рівнем освіти. Для цих країн характерним є вкрай низький рівень соціального захисту безробітних або повна його відсутність. Сучасна ж економіка висуває нові вимоги до робочої сили. Збільшується попит на кваліфікованих, високоосвічених працівників, здатних до перенавчання. Водночас зростає значення

зайнятості в сфері послуг та на малих підприємствах. Оскільки рівень безробіття та фактори, що на нього впливають, суттєво відрізняються для різних груп країн, то це, в свою чергу, викликає посилення глобальної економічної нерівності.

Наступним структурним елементом, що, на нашу думку, інтенсифікує розмір економічної нерівності між країнами, що розвиваються, та розвиненими країнами, є частка бюджетів НДДКР в сукупному ВВП.

За останні двадцять років простежується чітка тенденція до зростання витрат на НДДКР. Так, наприклад, у країнах ЄС сукупні витрати компаній на здійснення НДДКР збільшилися з 78 977,6 млн євро у 1995 р. до 97 581,0 млн євро у 2004 р., зростання спостерігається у всіх країнах, а компанії Австрії, Данії, Іспанії, Португалії та Фінляндії збільшили обсяги фінансування науково-дослідних робіт більш ніж удвічі [22]. Динаміку бюджетів НДДКР у сукупному ВВП зображено на рисунку 3.

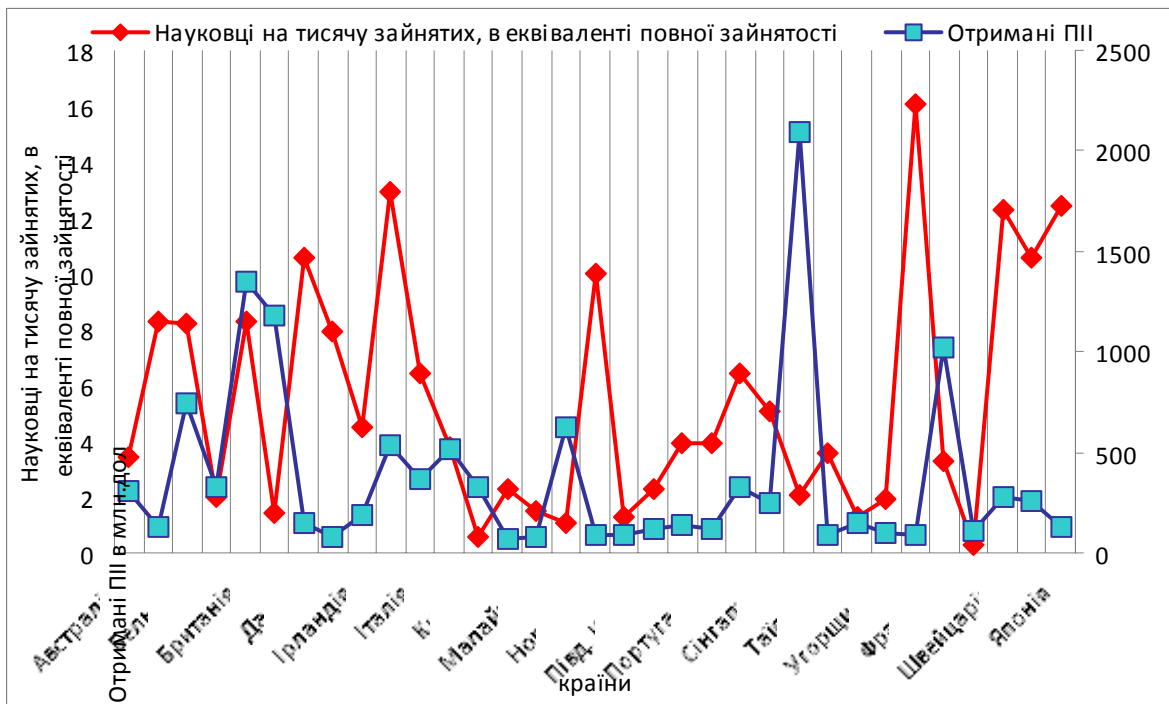
Рис. 3. Частка бюджетів НДДКР у сукупному ВВП деяких країн світу за 1995–2012 рр., у % (розроблено автором за даними [22])

Активними учасниками у цьому процесі є транснаціональні компанії. За оцінками експертів, на їхню частку припадає майже половина глобальних витрат на НДДКР і не менше двох третин комерційних витрат на дослідження і розробки. Компанії, що лідирують у світі за витратами на науково-дослідні роботи, сконцентровані в кількох галузях, у першу чергу, в галузі з виробництва інформаційно-телекомунікаційного устаткування, фармацевтичній, біотехнологічній галузях та автомобілебудуванні [23, 24].

Одним з проявів глобальної економічної нерівності є технологічна асиметрія у геоеконічному просторі. Так, країни, глобальні лідери, генерують 90 % світового ВВП, 93 % світового обсягу високотехнологічного експорту, 82 % світового обсягу ПП, 86 % від загальної кількості патентів, що реєструються у ЄС, США та Японії, та 99 % доходів від міжнародного ліцензування. Тоді як країни-аутсайтери з аналогічною сукупною кількістю населення продукують тільки 1,5 % світового ВВП, 2,1 % світового обсягу ПП, 1,4 % загальної кількості патентів та 0,4 % доходів від міжнародного ліцензування [22, 23]. Технологічна асиметрія безпосередньо пов'язана з обсягами витрат на здійснення НДДКР як з боку урядових, так і з боку бізнесових структур.

Наступним структурним елементом, що, на нашу думку, інтенсифікує процес

глобальної економічної нерівності в сучасному постіндустріальному суспільстві, є динаміка кількості науковців, що припадає на тисячу зайнятих. Глобальна конкуренція змушує компанії не тільки збільшувати витрати на дослідження і розробки, але й скорочувати час на розробку та виведення на ринок нових продуктів. Крім того, якісно трансформується і споживчий попит у бік швидких змін смаків та уподобань у кінцевих споживачів та зростаючих вимог у підприємств. Це призводить до пришвидшення морального старіння продуктів та технологій, і в результаті — до скорочення їх життєвих циклів, що зумовлює розрив між розвиненими країнами та транзитивними економіками. Це, в свою чергу, впливає на приплив до певних країн інвестицій та науковців, необхідних для вирішення цих проблем. Внаслідок чого знову ж таки інтенсифікується розрив доходів між країнами. Вплив кількості науковців на тисячу зайнятих в еквіваленті повної зайнятості на загальний показник прямих іноземних інвестицій деяких країн світу за 2012 рік надано на рисунку 4.

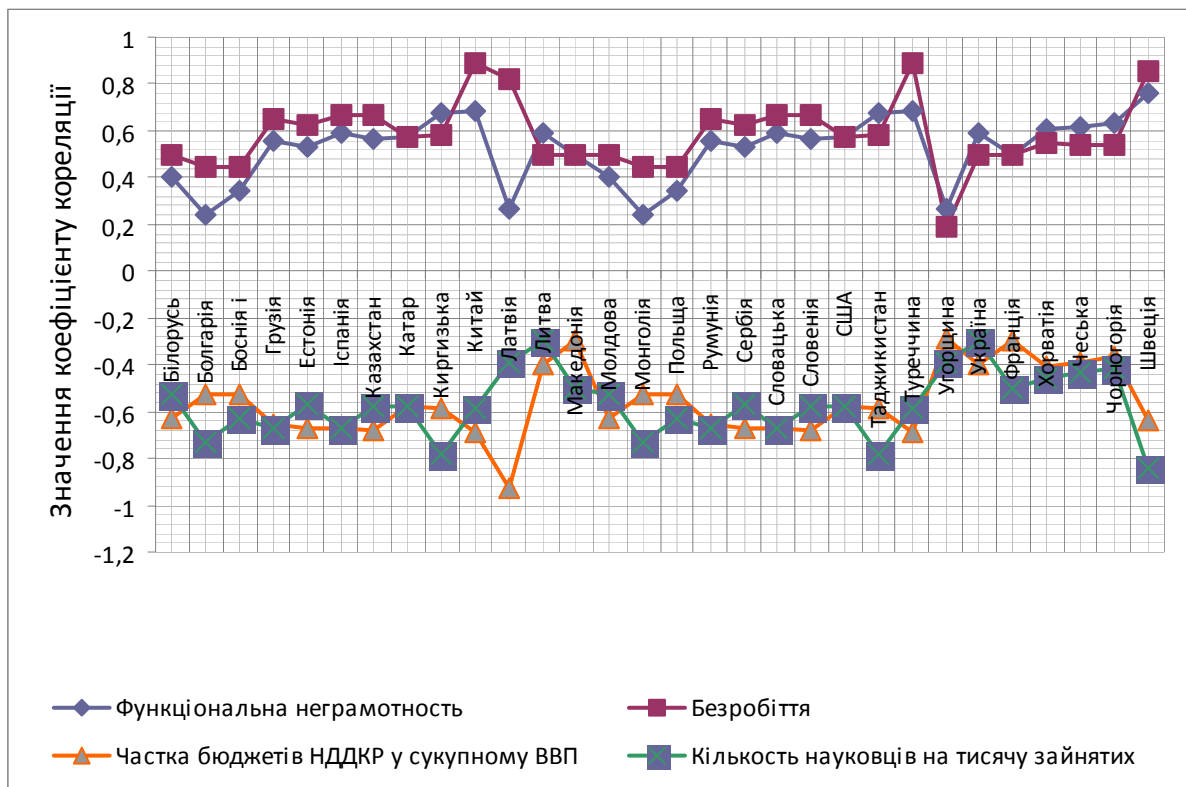

Рис. 4. Вплив кількості науковців на загальний показник прямих іноземних інвестицій в деяких країнах світу за 2012 рік (розроблено автором за даними [22])

На основі обґрунтованих факторів, що впливають на економічну нерівність в деяких національних економіках, розрахуємо ступінь впливу кожного з них. Вираженням економічної нерівності будемо вважати динаміку індексу Джині, а фактори, що були обґрунтовані вище, приймемо за вільні аргументи функції, а саме: функціональну неграмотність, безробіття, частку бюджетів НДДКР у сукупному ВВП, кількість науковців на тисячу зайнятих.

Результатом аналізу є визначення кореляційного впливу вищезазначених факторів на індекс Джині за два аналізовані періоди. Проведений аналіз дає змогу стверджувати про серйозні проблеми в розшаруванні доходів населення не тільки в країнах третього світу, а й у розвинених країнах. Слід підкреслити, що чим вище індекс, тим глибшою є нерівність. У 2012 р. індекс Джині в США становив 0,477, що на 1,5 % вище, ніж в 2011 р. (це дуже високий показник). Лише Туреччина, Мексика і Чилі мають вищий коефіцієнт нерівності в доході домогосподарств. Сьогодні за рівнем бідності (15 % населення отримує продовольчі талони) США можна віднести до країн третього світу. Катастрофічну ситуацію засвідчує рейтинг розриву доходів між 10 % найбагатших і 10 % найбідніших, в якому США посідають третю позицію, поступаючись лише Мексиці і Чилі. Дослідження американських учених підтверджують, що середній клас США, по суті, знищується, а 1 % населення стає з кожним

роком багатшим. Загалом динаміка кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами представлено на рисунку 5.

Рис. 5. Динаміка кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами в деяких країнах світу за 2004–2007 рр. (розроблено автором за даними [25])

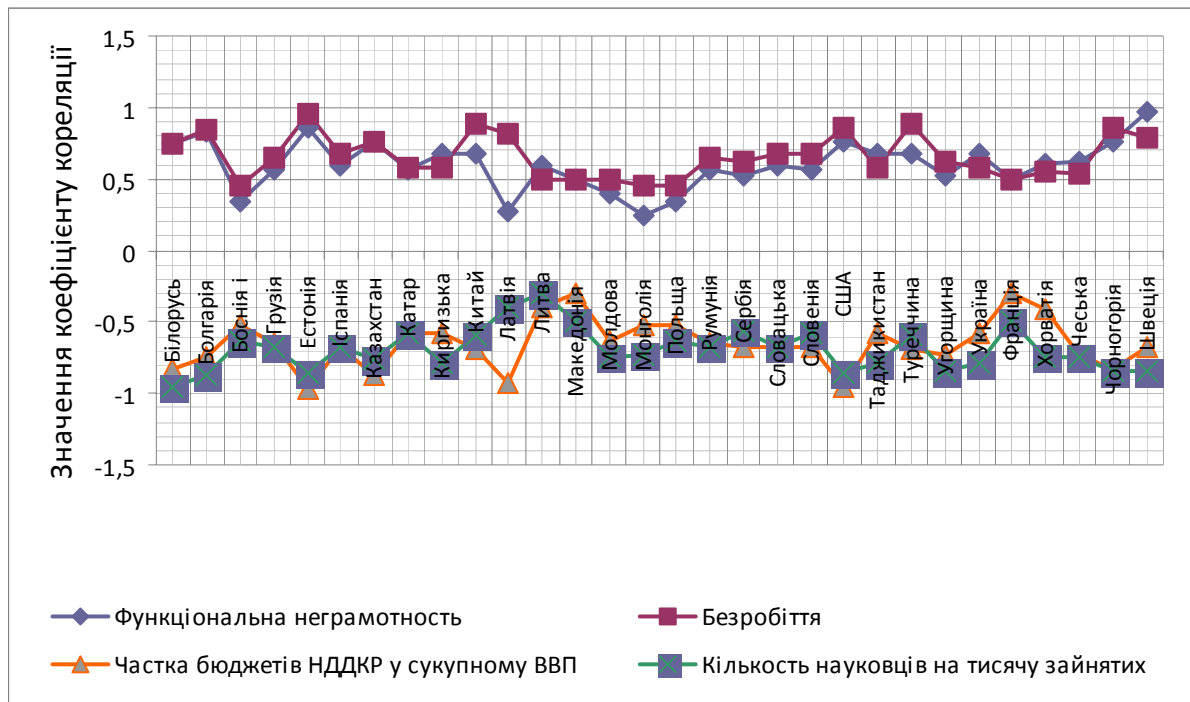
Як свідчить структура кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами в деяких країнах світу за 2004–2007 рр., кореляційний зв'язок прослідковується майже у всіх категоріях країн.

З метою визначення динаміки впливу тих чи інших факторів на розшарування доходів населення нами було побудовано діаграму кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами в деяких країнах світу за період з 2007 р. до 2012 р. За даними рисунку 6 можемо визначити, як змінилися показники кореляційних зв'язків за останні роки в порівнянні з базовим періодом.

Динаміка кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами в деяких країнах світу за 2007–2012 рр. засвідчує тенденцію до збільшення показника кореляції за проаналізованими факторами. Це спонукає до висновків про інтенсифікацію впливу зазначених факторів на розшарування доходів населення майже у всіх категоріях країн.

Висновки. Отже, аналізуючи глобальну економічну нерівність у геоekonomічному просторі слід відмітити, що на початку XXI ст. відбувається інтенсифікація впливу окремих факторів на поглиблення диференціації рівня доходів як усередині країн, так і між ними. До домінуючих чинників, котрі сьогодні впливають на поглиблення економічної нерівності в доходах між країнами геоekonomіки, доцільно віднести функціональну неграмотність, безробіття, витрати на НДДКР та кількість науковців, що припадає на тисячу зайнятих в певній країні.

Обґрунтовано, що міжнародна міграція факторів виробництва (інвестицій, людського капіталу) здійснює суперечливий вплив на економічну нерівність країн. Найбільш вагомими чинниками у цих процесах є частка бюджетів НДДКР у сукупному ВВП та функціональна неграмотність.

Рис. 6. Динаміка кореляційних зв'язків між значенням індексу Джині та аналізованими факторами в деяких країнах світу за 2007–2012 рр. (розроблено автором за даними [25])

Таким чином, глобалізація посилює ті тенденції в динаміці економічної нерівності між країнами, які існували б і в умовах відсутності зовнішньоекономічних зв'язків між країнами світу. Якщо з моделі економічного зростання з постійною віддачею від масштабу відбувається конвергенція країн за темпами зростання ВВП, то глобалізація призводить до конвергенції не тільки за темпом, але й за рівнем добробуту в абсолютному вираженні. Якщо з моделей економічного зростання із зростаючою віддачею від масштабу слідує дивергенція країн світу за величиною ВВП, то глобалізація призводить до посилення цієї тенденції.

Список використаних джерел

1. Геоeкономiчні сценарії розвитку і Україна : монографія / [М. З. Згуровський, Ю. М. Пахомов, А. С. Філіпенко та ін.]. – К. : Видавничий Центр «Академія», 2010. – 323 с.
2. Дергачев В. А. Геоeкономический словарь-справочник. – Одесса : Ипрээи нану, 2004. – 177 с.
3. Геоeкономика. Господство экономического пространства / [Жан К., Савона П. и др.]. – М., 1997. – 207 с.
4. Кочетов Э. Г. Геоeкономика. Освоение мирового экономического пространства : [учебник для вузов] / Кочетов Э. Г. – М. : Норма, 2006. – 528 с.
5. Luttwak E. From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict: Grammar of Commerce. The National Interest. 1990. No. 20.
6. Неклесса А. Рах економісана: геоекономическая система мироустройства / А. Неклесса // Экономическая наука современной России. – 1999. – № 1 (5). – С. 71–83.
7. Філіпенко А. С. Методологія геоекономічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.soskin.info/ea/2007/5-6/200705.html>
8. Філіпенко А. Особливості дослідження глобальних трансформацій / А. Філіпенко // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : наук. журн. – К. : НАУ, 2012. – № 1. – С. 273–276.
9. Яковец Ю. В. Глобальные экономические трансформации XXI века / Ю. В. Яковец. – М. : Экономика, 2011. – 382 с.

10. Бердсолл Н. Усиление неравенства в новой глобальной экономике / Н. Бердсолл // Вопросы экономики. – 2006. – № 4. – С. 84–89.
  11. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм XV–XVIII вв. : т. 3. Время мира / Бродель Ф. – М., 1992.
  12. Wallerstein I. The End of the World as We Know It. Social Science for the Twenty-First Century. Minneapolis (Mn.), London: University of Minnesota Press. 1999. P. 171–176.
  13. Гидденс Э. Социология / Гидденс Э. ; [пер. с англ. ; науч. ред. В. А. Ядов ; общ. ред. Л. С. Гурьевой, Л. Н. Посилевича]. – М. : Эдиториал УРСС, 1999. – 703 с.
  14. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы / Иноземцев В.Л. – М., 2000. – 304 с.
  15. Luttwak E. Turbo-Capitalism. Winners and Losers in the Global Economy. London: Weidenfeld & Nicolson. 199. P. 86–87.
  16. Toffler A. Powershift: Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. New York: Bantam Books, 1991, p. 12.
  17. Fischer C. S., Hout M., Jankowski M. S., Lucas S., Swidler A. and Voss K. Inequality by Design. Cracking the Bell Curve Myth. Princeton (NJ): Princeton Univ. Press, 1996.
  18. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. London: Penguin, 1992. 401 p.
  19. Шишков Ю.В. Геоэкономика: неустойчивая «гексагональная федерация» разнородных макрорегионов или все более целостная глобальная система? / Ю.В. Шишков // Глобальное сообщество: новая система координат (подходы к проблеме). – СПб, 2000. – С. 196–205.
  20. Global Wealth Report 2013. URL: <http://sumynews.com/data-journalism2/humanitarian-policy/item/5879-global-wealth-report-2013.html>
  21. World Development Report 2013: Jobs. International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. URL: http://siteresources.worldbank.org/EXTNWDR2013/Resources/8258024-1320950747192/8260293-1322665883147/WDR_2013_Report.pdf
  22. Trade and Development Report 2013: Report by the secretariat of the United Nations Conference on Trade and Development / United Nations New York and Geneva. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2013_en.pdf
  23. World Investment Report 2013: Non-equity modes of international production and development UNCTAD. URL: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>
  24. World Investment Report 2011: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development, UNCTAD. URL: http://www.unctad.org/en/docs/wir2009_en.pdf
  25. Handbook of Statistics UNCTAD 2012 / United Nations New York and Geneva. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdstat37_en.pdf
-